

raz in oblika nista taka, da bi mogla kategorično zahtevati, naj knjiga izide; upravičujeta jo le za silo. V glavnem se ima, mislim, zahvaliti za svojo eksistenco aktualnim briškim, begunskim in podobnim motivom; brez njih bi bila videti precej revne vsebine in ne dovolj potrebna.

Najkrepkejše, najbolj resnične, dasi večkrat razbrzdano strastne so pesmi prvega dela, »Tristis amor« in »Pisma«. Tako na primer »Besede iz groba«:

Že mesece sem tu na dnu te jame
črne. Kod, o, kod si hodil, dragi,
da nisi mislil več in nisi vedel zame?

Ves čas sem čakala te. Sneg me beli
pokril je. V mrzlih rokah so zveneli
mi tvoji nageljni. Potem močilo
deževje grob je moj, a ni te bilo.

In kedar so potem po dolgi zimi
semena klila, sem hotela z njimi
ven, ven, vsa trudna od pričakovanja.

Zdaj prišel si, ko zopet pomlad sanja,
in spet gorijo tiste zvezde zlate,
ki so sijale v oni sladki noči.
Saj nisem, dragi, nisem huda náte,
in vse, prav vse odpuščam ti. Ne joči.

Tudi »Pesmi starega begunca« zazvene semintja pristno, pristrčno, na primer tretja, in še nekatere druge. Premnoge pa so v bistvu vendar samo naloga, delo, dejanje literarne volje in umske kombinacije, ki poišče predmetom literarnega izraza, a ne more povzeti njih duševne vsebine; Gradniku večkrat zadošča, da najde za pojav ali dogodek umsko paralelo in da to kombinacijo obdela kot pesem (»Jesensko solnce«, »Mors victrix«, »Pozna jesen«, »Oljčni gaji« in druge).

Nekatere pesmi so metrično trde (»O ti poljana, smrti izročena — podobna si ti stari kurtizani«), nekatere izrazno pomanjkljive (»Ljubav gori mi do te vboge zemlje, — in kedar misel nate mi odjemlje — vse druge misli...«, »Smrt njena za nas — bila vse leto je čakana sreča«, »Ko se smrtna toča zbira — in žvižgajoča gola stebela pušča«), ogniti bi se bilo treba tudi slovniški hibi: »Vprašujem te, kar nisem vpraševal — nikogar še«.

Posebnost Gradnikove verzifikacije je, da z verzi trga stavke — pač zaradi rime — tudi tam, kjer je tako nastali naravni premor ob koncu verza nasproten logičnemu zmislu stavka. Ker ta forma ni notranje upravičena — naravneje je, rimati sredi verza, nego videzu rime žrtvovati logiko ritma — more veljati le kot izjemna olajšava, ne kot pravilo. *Izidor Cankar.*

Iz moje celice. M. Elizabetha, O. S. Urs. Ljubljana, 1916. Natisnila Katoliška tiskarna. Založil uršulinski samostan. Str. 163. — Žena, ki je napisala te pesmi, čuvstvuje tako:

Ko prilivam svojim cvetkam,
ljubi Jezus, mislim nate;
s srcem vdanim in hvaležnim
jih gojim in čuvam zate.

Ti preprosti, v svoji iskrenosti tako naravni verzi so značilni za M. Elizabeto, za njeno pesniško delo: za

krog njenih predstav in njih vsebino. Kadar pesni, so nje misli polne cvetličnega vonja in ljubezni božje. Skoro ničesar drugega ni v njih, ne drugih predmetov, ne drugih misli. Ljubezen božja se včasih razplamti do prave mistične strasti:

Noči so to, noči ljubezni vroče,
srce ob Srcu, o, kaj vse pove!
Sladkost najslajšo tja vložiti sme,
razkriti vsako bol in rane žgoče.
Noči so to, ko duša le uživa,
ko tiho sluti, kakšno je nebo,
ko zemlje več ne vidi, ve le to,
da Jezusov pogled na nji počiva.

Evharistične pesmi — najboljše iz vse zbirke — so vsebinsko večinoma tako resnične, da se ji besede tvorijo same od sebe, da lete brzokrile skoro brez retoričnega balasta k cilju hrepenenja. V noči čaka jutra in jutranjega svetega obhajila:

Zato le hitro, zvezde ve žareče,
izginite raz kupolo nebes!
Prevozi urno, biserna kraljica,
skrivnostno pot do jutranjih zaves.
Udarjaj, kladivo, ob bron v zvoniku,
oznanj skoraj novi dan iz lin,
pokličj zarjo izza gor visokih,
pokličj mlado jutro iz globin!

In kadar pride jutro:

Najlepši trenutki, o, to so pač tisti,
ko z Jezusom vračam se sklenjenih rok,
ko gledam in molim in ljubim le njega,
ko čutim le eno: da z mano je Bog.

Vendar bi se komaj našla v zbirki pesem, da bi bila vsa dobra, kakršna je. Večkrat se pesniki zgodi, da pokvari pesem, ki bi bila sama po sebi zaokrožena, z didaktično-deklamacijskim koncem, verze maši mnogokrat z nepotrebnimi besedami in kitice z neorganičnimi verzi, ne najde vedno prvega, neposrednega izraza in si pomaga z abstrakti in simboličnimi rekviziti, kjer bi bila potrebna gola stvarnost, je včasih votlo patetična. Jezusu pravi n. pr.:

Odkar prinesel si nebo,
besede rekel krasne,
kako so strune jasne!

Ali ne zveni kakor profanacija, če Kristusove besede imenuje »kрасne«? Vezi cerkvene in ascetične frazeologije se še ni znala popolnoma rešiti — in to je velika nevarnost za religiozno pesem. Tudi opisuje samo eno stran religioznega doživljanja, zato se ni čuditi, da se istovrstni motivi kupičijo in da preide mnoga pesem v deklamacijo. *Izidor Cankar.*

»Hrvatska škola 1916.« — Uredila Josip Bačić in dr. Stojan Brajša. Izdalo: Katoličko učiteljsko društvo za Istru »Hrvatska škola« u Pazinu. Tiskala Katoliška tiskarna v Ljubljani. 216 str. Cena 3 K 90 v pri »Tiskovnem društvu« v Pazinu. — To je vojni zbornik učiteljskega glasila »H. Š.«, katero za časa vojne ne more izhajati. Zbornik je izšel s pomočjo kat. istrskih visokošolcev. Strogo literarno oceno bi bilo težko pisati, po-